

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · EN PORTADA

ENTREVISTA A INMACULADA CARRASCO, PRESIDENTA DE L'OBSERVATORI IBEROAMERICÀ DE L'OCUPACIÓ I L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA (OIBESCOOP)

Inmaculada Carrasco Monteagudo és catedràtica d'universitat al Departament d'Economia Aplicada I de la Universitat de Castella-la Manxa (UCLM), on dirigix el grup d'investigació en Activitat Econòmica, Activitat Emprenedora i Política Econòmica. Doctora per la UCLM amb menció europea, la seua investigació se centra en l'economia social i cooperativa, l'emprenedoria, les empreses socials, el desenvolupament territorial i les polítiques públiques. És membre del Consell de Direcció i del Comité Científic de CIRIEC-Espanya i, des de febrer de 2025, presidix l'Observatori Iberoamericà de l'Ocupació i l'Economia Social i Cooperativa (OIBESCOOP), del qual ens parla extensament en esta entrevista.

“Assumir la presidència de l'OIBESCOOP és, abans de res, una responsabilitat i un honor. L'Observatori Iberoamericà és el resultat de quasi dues dècades de treball col·lectiu d'investigadores i investigadors d'una vintena de països, i rebre este llegat suposa un compromís amb les persones que ho van fer possible.”

- Estimada professora Carrasco, enhorabona per la presidència de l'OIBESCOOP i per la seua trajectòria investigadora i docent en economia social, cooperativisme, emprenedoria social i tercer sector. Què significa per a vosté assumir la presidència de l'OIBESCOOP en este moment?

- Moltes gràcies per la felicitació. Assumir la presidència de l'OIBESCOOP és, abans de res, una responsabilitat i un honor. L'Observatori és el resultat de quasi dues dècades de treball col·lectiu d'investigadores i investigadors d'una vintena de països, i rebre este llegat suposa un compromís amb les persones que ho van fer possible. El moment és especialment significatiu perquè coincidix amb un context internacional en què l'economia social ha guanyat reconeixement institucional, però també afronta reptes importants. Entenc esta presidència com una tasca de continuïtat i, alhora, de renovació, al servici d'una xarxa que constituïx el seu principal actiu.

- Quins objectius es planteja l'OIBESCOOP en esta nova etapa?

- Ens plantegem tres grans objectius. El primer és consolidar l'estructura de l'associació i reforçar la Xarxa d'Especialistes, incorporant-hi noves generacions d'investigadores i investigadors i ampliant la presència en països i temàtiques menys representats. El segon és intensificar la producció científica comparada: informes, estudis i bases d'informació que permeten analitzar l'economia social iberoamericana amb criteris rigorosos i homogenis, una cosa que continua sent necessària. El tercer és millorar la transferència de coneixement cap a les mateixes entitats de l'economia social i cap a les administracions públiques, de manera que la investigació contribuïska a orientar polítiques i pràctiques. Tot això, amb una perspectiva transversal de gènere i sostenibilitat, en coherència amb l'Agenda 2030.

- La Xarxa d'Especialistes de l'OIBESCOOP ha crescut amb noves incorporacions. Quin perfil tenen els col·laboradors de l'Observatori?

- La Xarxa d'Especialistes reuneix fonamentalment personal investigador i docent universitari, amb trajectòries consolidades en l'estudi de l'economia social, el cooperativisme i l'economia solidària, juntament amb investigadores i investigadors més joves que aporten noves mirades i metodologies. És una xarxa interdisciplinària: hi conviuen perfils de l'economia, el dret, la sociologia, la gestió empresarial o el desenvolupament territorial.

Esta diversitat disciplinària i geogràfica, amb especialistes de l'Argentina, el Brasil, Xile, Colòmbia, Costa Rica, Cuba, l'Equador, El Salvador, Espanya, Guatemala, Hondures, Mèxic, Nicaragua, el Paraguai, el Perú, Portugal, Puerto Rico, la República Dominicana, l'Uruguai i Veneçuela, és precisament el que permet una lectura rica i matisada de la realitat iberoamericana.

- L'OIBESCOOP es planteja com un espai de col·laboració científica sobre economia social i solidària entre Iberoamèrica, Espanya i Portugal, i la seua agenda recent inclou temàtiques com les polítiques públiques, el gènere o el desenvolupament territorial. Quines línies d'investigació o activitats destacaria de l'Observatori?

- L'activitat de l'Observatori es caracteritza, com assenyalava abans, per la seua obertura i pluralitat quant a enfocaments i línies d'investigació. Si haguérem d'agrupar els treballs desenvolupats al llarg del temps, podríem organitzar-los al voltant de cinc grans àmbits: economia social i cooperativisme; ocupació i desenvolupament territorial; polítiques públiques; gènere i inclusió, i mesurament i impacte de l'economia social. Entre estos àmbits, destaca l'anàlisi comparada dels marcs jurídics i de les polítiques públi-

ques, camp en què actualment estem preparant una monografia. Esta iniciativa es justifica pel fet que Iberoamèrica s'ha consolidat en les últimes dècades com un autèntic laboratori legislatiu en matèria d'economia social i solidària.

Una altra línia especialment rellevant és la perspectiva de gènere, que l'Observatori ha incorporat com una secció pròpia i que resulta fonamental per a comprendre el paper de les dones tant en el cooperativisme com en l'economia popular.

Finalment, mereix una atenció particular la relació entre economia social i desenvolupament territorial, un àmbit en què les entitats de l'ESS han demostrat una notable capacitat per a generar ocupació, reforçar l'arrelament de la població i contribuir a la cohesió social en territoris rurals i perifèrics.

- L'Observatori es dona a conèixer principalment a través d'una web, informes i butlletins electrònics. Quines novetats podem trobar en la web de l'OIBESCOOP?

- La web és la nostra principal ferramenta de difusió i de treball en xarxa. En esta nova etapa n'hem renovat el disseny, hem actualitzat els continguts de les seccions temàtiques, hem incorporat nous estudis i hem habilitat un repositori per a les publicacions del Butlletí de Notícies OIBESCOOP. El portal ha estrenat noves seccions de Revistes, Formació Universitària en Economia Social i Gènere. La secció de Revistes es dividix, a més, en dos seccions addicionals: una de revistes acadèmiques i una altra de revistes o portals web de caràcter informatiu o periodístic.

També s'ha dut a terme una revisió dels continguts publicats en anys anteriors que, si bé es mantenen íntegrament en la web, durant este any han passat a una nova secció històrica, a la qual s'accedix al final de la pàgina d'inici de l'OIBESCOOP.

El nostre propòsit és que la web funcione no sols com un aparador, sinó també com un recurs útil i actualitzat per a personal investigador, estudiantat, responsables públics i entitats, i que reflectisca l'activitat de tota la xarxa. Convide els lectors de Noticias del CIDEA a visitar-la en www.oibescoop.org i a subscriure's als nostres butlletins.

- Té sentit parlar d'un «model iberoamericà» d'economia social? Quines són les característiques de l'ESS en què més ens assemblem?

- Crec que convé parlar amb prudència d'un «model», perquè la diversitat entre països és molt notable, tant en la configuració del sector com en el seu reconeixement jurídic. Dit això, sí que hi ha trets compartits que permeten parlar d'un espai iberoamericà de l'economia social i solidària.

Compartim una tradició cooperativa amb arrels comunes, un marcat protagonisme de la dimensió comunitària i territorial, i una concepció de l'economia social i solidària vinculada a la inclusió, a la generació d'ocupació digna i a la resposta davant de les crisis econòmiques. També compartim una trajectòria d'institucionalització a través de lleis marc i de polítiques públiques específiques.

Potser la diferència més visible és que a l'Amèrica Llatina l'enfocament de l'economia solidària i de l'economia popular té un pes més gran, mentre que a Espanya i Portugal predomina el concepte d'economia social d'arrel europea. Lluny de ser un obstacle, este diàleg entre enfocaments és una de les majors riqueses de l'espai iberoamericà.

- Què pot aprendre Espanya del cooperativisme i de l'economia social llatinoamericana? O, dit d'una altra manera, quin país o experiència iberoamericana considera que està oferint actualment aprenentatges especialment interessants?

- Espanya pot aprendre, sobretot, de la capacitat de l'economia social i solidària llatinoamericana per a articular-se amb els moviments socials i les comunitats, i per a donar resposta a necessitats molt bàsiques a partir de l'autoorganització: habitatge, alimentació o cures. També resulta molt inspirador l'esforç per a visibilitzar i reconèixer l'economia popular i el treball informal com a part de l'economia social, una qüestió que a Europa a penes s'ha abordat.

Seria injust destacar un únic país, però hi ha experiències especialment suggeridores: el cooperativisme d'habitatge per ajuda mútua a l'Uruguai, que, a més, disposa d'una llei d'economia social i solidària des de 2019; la reinstitucionalització de la política d'economia solidària al Brasil en l'àmbit del Ministeri de Treball; les empreses recuperades pels seus treballadors a l'Argentina, que continuen sent un referent internacional; i el paper exercit per les cooperatives, associacions i altres organitzacions de l'economia solidària a Colòmbia, que han contribuït a generar oportunitats econòmiques. També cal destacar la reconstrucció del teixit comunitari i els processos de reintegració en territoris afectats per dècades de conflicte armat, on estes organitzacions han sigut reconegudes com a instruments rellevants per a consolidar la pau territorial. Finalment, cal esmentar les múltiples expressions de l'economia popular a Mèxic, on els mercats locals, les cooperatives, els emprenedors familiars i les formes associatives de base constitueixen mecanismes fonamentals d'inclusió socioeconòmica i de generació d'ingressos per a amplis sectors de la població, especialment en contextos de vulnerabilitat i elevada informalitat.

Intervenció d'Inmaculada Carrasco al costat de Barbara Sak, directora del CIRIEC-Internacional, en el X Congrés Internacional d'Investigadors en Economia Social del CIRIEC — Bordeus, octubre de 2025.

- **L'Institut Universitari IUDESCOOP, juntament amb CIRIEC-Espanya, van estar darrere de la creació de l'Observatori Iberoamericà fa prop de vint anys, el 2008. Quina relació té la nova associació OIBESCOOP amb estes entitats, així com amb la resta de seccions del CIRIEC a Iberoamèrica?**

- L'OIBESCOOP naix de la iniciativa de l'IUDESCOOP de la Universitat de València i de CIRIEC-Espanya, que van ajudar a donar forma a una idea del professor Mario Radrigán, aleshores doctorand de la UV i actualment professor de la Universitat de Santiago de Xile. També beu de les fonts de la Fundació Iberoamericana de l'Economia Social (FUNDIBES). I esta filiació forma part de la seua identitat.

La constitució com a associació no va suposar una ruptura, sinó una evolució natural que va permetre dotar l'Observatori d'una estructura pròpia, més àgil i amb més capacitat d'acció. Mantenim una relació d'estreta col·laboració amb les dos entitats.

En este recorregut ha sigut molt rellevant la contribució de Carmen Marcuello, anterior presidenta de l'OIBESCOOP, el treball de la qual ha sigut fonamental per a consolidar la xarxa, reforçar-ne la projecció iberoamericana i afermar els vincles entre la comunitat acadèmica i els actors de l'economia social i solidària.

Per tot això, considere fonamental reforçar els vincles amb les seccions nacionals del CIRIEC a Iberoamèrica i amb altres xarxes acadèmiques de la regió, perquè compartim objectius i perquè la cooperació entre xarxes multiplica l'impacte del nostre treball.

- **L'OIBESCOOP té ara la seu a la Universitat de Castella-la Manxa. Quin paper ha exercit esta universitat per a poder acollir l'associació que dona continuïtat a l'Observatori?**

- La Universitat de Castella-la Manxa ha mostrat des del primer moment un suport decidit, que agraïm sincerament. Acollir la seu de l'OIBESCOOP, facilitant espais, suport administratiu i suport institucional, reflectix el compromís de la UCLM amb l'economia social i amb la projecció internacional de la seua investigació, així com la seua vocació iberoamericana.

A més, la Universitat compta amb grups d'investigació amb una trajectòria consolidada en economia social, emprenedoria i desenvolupament territorial, fet que genera sinergies molt valuoses per a l'Observatori.

- **Com bé sap, ens trobem actualment en un context polític global molt polaritzat, amb riscos geopolítics i econòmics evidents, a més d'enormes desafiaments tecnològics i mediambientals, entre altres. Creu que, en este context, el suport públic a l'economia social podria veure's minvat?**

- El risc existix, i seria poc responsable ignorar-lo. En contextos de polarització i de tensions pressupostàries, les polítiques de foment de l'economia social poden quedar relegades o ser qüestionades, i en alguns països ja s'han produït retrocessos institucionals. Tanmateix, també hi ha motius per a un cert optimisme: en els últims anys, l'economia social ha obtingut reconeixements molt rellevants, com ara la resolució de les Nacions Unides de 2023 sobre econo-

mia social i solidària i desenvolupament sostenible, la resolució de l'OIT de 2022 o el Pla d'Acció Europeu. Estos marcs oferixen un suport important.

La clau serà demostrar, amb evidències rigoroses, l'aportació de l'economia social i solidària a l'ocupació, la cohesió i la resiliència dels territoris, de manera que el seu suport s'entenga com una inversió i no com una despesa prescindible. En este àmbit, la investigació té molt a dir.

-Quin creu que pot ser el paper de l'economia social iberoamericana i global en este context actual tan complex?

- L'economia social i solidària ha demostrat, crisi rere crisi, una notable capacitat de resiliència i de resposta: manté l'ocupació en moments de dificultat, arrela l'activitat als territoris i anteposa les persones al capital. En un context d'incertesa geopolítica, transició ecològica i transformació tecnològica, oferix un model d'empresa capaç de conjugar eficiència econòmica, democràcia i sostenibilitat. En particular, pot exercir un paper decisiu en una transició ecològica i digital justa, evitant que els seus costos recaiguen sobre els col·lectius més vulnerables. I, en l'espai iberoamericà,

pot contribuir a tendir ponts de cooperació i de diàleg en un moment en què són més necessaris que mai.

- I quin és el paper de l'Acadèmia?

- L'Acadèmia té una doble responsabilitat. D'una banda, generar coneixement rigorós i independent: mesurar, analitzar i avaluar l'abast real de l'economia social i solidària, les seues fortaleces i també les seues limitacions, perquè la credibilitat del sector depèn en bona mesura de la qualitat de les evidències disponibles. De l'altra, transferir este coneixement a la societat, a les entitats i a les persones que dissenyen polítiques públiques, així com formar les noves generacions en una altra manera d'entendre l'empresa i l'economia.

Les xarxes com l'OIBESCOOP permeten, a més, una cosa que cap universitat pot fer a soles: comparar realitats, compartir aprenentatges i construir una agenda d'investigació comuna a banda i banda de l'Atlàntic. Des como el OIBESCOOP permiten además algo que ninguna universidad puede hacer en solitario: comparar realidades, compartir aprendizajes y construir una agenda de investigación común a ambos lados del Atlántico.

The screenshot displays the OIBESCOOP website interface. At the top, there's a navigation bar with links like INICIO, PRESENTACIÓN, CONTACTO, and a language selector (in). Below this, a secondary navigation bar lists 'Publicaciones', 'Revistas', 'Formación', 'Datos', 'Género', and 'Biblioteca'. The main content area features several news articles with images and headlines. The first article, dated 02/07/2026, is about the signing of the Iberoamerican Commitment for Social and Solidarity Economy by member states. The second, dated 10/07/2026, announces the 2026 Global Conference and Assembly of the Cooperative Alliance in Panama. The third, dated 06/07/2026, reports on a CEPAL special report about the impact of the Iran war in Latin America and the Caribbean. The fourth, dated 09/07/2026, promotes the GSEF 2027 forum in Maricá, Brazil. The fifth, dated 01/04/2026, mentions an academic program at the Pontificia Universidad Javeriana in Bogotá. To the right of the articles, there's a section titled 'CON LA COLABORACIÓN DE:' featuring logos of various institutions including CIRIEC, UCLM, Universidad Zaragoza, CIESCOOP, CIESCOOP COSTA RICA, UNED, and UNTREF. At the bottom right, another section titled 'CON EL PATROCINIO DE:' shows logos for the Spanish Government and the Government of Catalonia.

Web del OIBESCOOP: www.oibescoop.org

La actualidad de la Economía Social europea

SEN#50 abril 2026

50 números del 'Social Economy News', ampliando la difusión de la economía social en todo el mundo

Barbara Sak, directora del CIRIEC-Internacional, y José Luis Monzón, director CIRIEC-España y presidente de Honor de CIRIEC-Internacional

Qué buena idea fue lanzar este proyecto, y aquí estamos ya en el número 50, unos seis años después. A finales de 2020, CIRIEC-España impulsó este Boletín de Información sobre la Economía Social, 'Social Economy News', con el objetivo de ampliar el conocimiento de la economía social más allá de un círculo demasiado reducido de expertos en este ámbito. Se trata de dar a conocer mejor y mostrar toda la amplitud del sector y de las actividades de la economía social en la Unión Europea y más allá.

[Leer más](#)

En portada

La Comisión Europea presenta la evaluación intermedia del Plan de Acción de Economía Social y marca nuevas prioridades hasta 2030

La evaluación intermedia concluye que el Plan ha logrado impulsar un nuevo dinamismo en la economía social europea, proporcionando un marco político coherente, movilizandofinanciación y aumentando su visibilidad tanto a nivel nacional como comunitario. Entre los principales logros, la Comisión subraya que 21 Estados miembros han adoptado o están preparando estrategias nacionales de economía social; y se han movilizadomás de 1.620 millones de euros en financiación europea.

[Leer más](#)

Social Economy News

El butlletí de CIRIEC més internacional i amb més difusió i impacte
Una newsletter de CIRIEC-Espanya i de CIRIEC-Internacional,
juntament amb Social Economy Europe
Disponible en tres idiomes: francès, anglès i espanyol

<https://www.socialeconomynews.eu/>

SUBSCRIU-TE GRATUÏTAMENT A LA NEWSLETTER

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES FEDERACIONS

UNIÓN RENOVABLES, LA FORÇA DE LA UNIÓ DE COOPERATIVES, COMUNITATS ENERGÈTIQUES I PERSONES USUÀRIES

- Seu: C/ Cavallers, 26 - 46001 Valencia
- Telèfon: (+34) 744 489 589

- Any de constitució: 2016
- E-mail: info@unionrenovables.coop
- Web: <https://unionrenovables.coop/>
- X: <https://x.com/unionrenovables>
- Facebook: <https://www.facebook.com/UnionRenovables1>
- LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/uni3n-renovables-coop/>

Unión Renovables és una unió de cooperatives de persones consumidores i usuàries d'energies netes. Amb seu a València, agrupa 27 cooperatives d'àmbit municipal i regional que comercialitzen electricitat 100 % renovable a més de 125.000 persones sòcies de tot el país. A més de subministrar energia, acompanya les seues sòcies i socis en el camí cap a un consum més responsable, i impulsa, dona suport i se suma a comunitats energètiques, com una ferramenta més per a avançar cap a una transició energètica justa i participativa.

La història d'Unión Renovables està relacionada amb les cooperatives elèctriques espanyoles, l'origen de les quals es remunta a la dècada de 1920. En aquella època, l'energia elèctrica no era tan accessible per a les persones i les indústries situades fora dels entorns urbans, ja que a les grans empreses elèctriques no els resultava econòmicament rendible instal·lar línies elèctriques i xarxes de distribució fora dels grans nuclis de població.

A partir d'esta necessitat, van anar sorgint cooperatives en prop de 2.000 localitats espanyoles que, per a poder abastir-se d'energia elèctrica, van triar la fórmula jurídica de la cooperativa per la seua estructura, el seu compromís social i el seu funcionament democràtic.

A causa de les restriccions en el subministrament d'electricitat que es van haver de suportar durant la postguerra, estes societats cooperatives van començar a desaparèixer. Es va iniciar així un període ple de dificultats que les grans empreses del sector van aprofitar per a absorbir la majoria d'estes entitats.

Hui en dia encara en resistixen 21 de centenàries. Setze d'estes estan ubicades en pobles de la Comunitat Valenciana, associen més de 50.000 persones i es caracteritzen per dur a terme l'activitat de distribució

a través de societats participades al 100 % per les cooperatives.

A partir de la liberalització del mercat elèctric, l'any 1997, es van incorporar noves cooperatives elèctriques arreu del territori espanyol. La majoria van començar la seua trajectòria com a comercialitzadores i van incloure entre les seues activitats l'execució de projectes de generació d'energia renovable i d'eficiència energètica. Van nàixer baix el paradigma del canvi de model energètic i la ruptura de l'oligopoli elèctric.

Estes societats procuren oferir preus competitius a les persones sòcies i abonades mitjançant l'activitat de comercialització d'energia elèctrica que duen a terme directament. Aposten pel desenvolupament, fan inversions als municipis i generen ocupació de qualitat en les seues àrees d'actuació.

D'estos dos tipus de cooperatives, 27 són membres d'Unión Renovables. Per tant, dins d'Unión Renovables conviuen cooperatives relativament joves amb altres que provenen d'aquella tradició cooperativa elèctrica de principis del segle XX. En conjunt, associen més de 125.000 persones i gestionen al voltant de 163.000 contractes d'electricitat. Comercialitzen més de 500 GWh d'energia certificada (GDO), i generen 70 GWh d'energia renovable.

Participació d'Unión Renovables en el Fòrum Social 'Més Enllà del Creixement', al febrer de 2026, a la Universitat Autònoma de Madrid (Facultat de Ciències, Edifici de Biologia).

Generant sinergies a favor del sector cooperatiu

Unión Renovables sorgeix davant de la necessitat de suport mutu entre les entitats sòcies, per a aprofitar sinergies que les enfortisquen tant a elles com al conjunt del sector cooperatiu de l'àmbit energètic.

Els primers passos per a la constitució d'Unión Renovables es van fer l'any 2014, quan representants de cooperatives elèctriques caracteritzades per oferir a les persones sòcies electricitat amb garantia d'origen renovable van mantindre diverses reunions per a intercanviar opinions i analitzar els possibles camins conjunts i cooperatius que es podrien establir en el futur.

Estes converses van donar lloc a la celebració, a mitjan 2015, de la «I Trobada de cooperatives elèctriques d'origen renovable». En esta primera reunió es van analitzar qüestions relatives al possible format d'una estructura representativa comuna, així com la disponibilitat i la implicació d'altres xarxes en què estaven presents unes entitats o altres.

Una segona trobada, celebrada aquell mateix any a Madrid, va acordar la redacció definitiva del document de valors cooperatius compartits. En este document s'oferien les alternatives previstes en la legislació vigent per a organitzar-se al voltant d'una figura que representara l'associacionisme cooperatiu elèctric renovable.

Al maig de 2016 va tindre lloc a la ciutat de Sòria la «III Trobada de cooperatives elèctriques d'origen renovable». En esta trobada es van debatre els estatuts, qualificats prèviament pel Registre de Cooperatives, i es va acordar quines cooperatives serien les promotores de la constitució de la Unió.

L'1 de desembre de 2016 es va acordar dipositar i inscriure l'escriptura pública de constitució de l'entitat 'Unión de Cooperativas de Consumidores y Usuarios de Energías Renovables' en el llibre d'inscripció corresponent del Registre d'Associacions Cooperatives. L'entitat va quedar qualificada com a Unió de Cooperatives i, al mateix temps, se'n va acordar la publicació en el BOE, mitjançant una resolució publicada el 10 de març de 2017, amb el número d'inscripció 74-A.C.

Consell Rector de Unión Renovables

President: Alfonso García (Goïener, S. Coop)

Vicepresidenta: Rosario Alcantarilla (Megara Energía, S. Coop)

Secretaria: José Vicente Sais (Eléctrica de Guadassuar, Coop. V.)

Vocals: Miguel Ángel Mena (La Solar Energía, S. Coop.) y Josefa Company (Suministros Especiales Alginetenses, Coop. V.)

Compromís amb l'Economia Social i Solidària

Unión Renovables està formada actualment per 27 entitats, de les quals 21 són comercialitzadores d'energia, 2 són cooperatives de treball, 2 són comunitats energètiques i 2 són unions de cooperatives (vegeu el quadre de la part inferior de la pàgina).

És l'entitat representativa de referència en l'àmbit del cooperativisme energètic estatal i el catalitzador del consum i la producció d'energia renovable mitjançant fórmules cooperatives. El seu propòsit estratègic es concreta a aconseguir, per al conjunt de les cooperatives de consum elèctric, un entorn adequat d'influència i representació que contribuïska a millorar-ne la competitivitat i el desenvolupament, a través de processos conjunts, serveis i interlocució amb l'Administració pública i els agents socials.

És una entitat compromesa amb les persones i el planeta, així com amb l'Economia Social i Solidària, a través de **REAS Red de Redes**, de la qual forma part. Se sent plenament alineada amb la Carta de Principis de l'Economia Solidària. La proximitat, la participació i els intercanvis de les cooperatives amb el teixit social i associatiu de cada entorn són conseqüència i reflex de les accions dutes a terme, tant per les mateixes cooperatives com per la Unió. Tot això es tradueix

en un millor posicionament i una major visibilitat del cooperativisme elèctric renovable en conjunt.

Unión Renovables també participa en **Rescoop**, la federació europea de comunitats energètiques, que agrupa més de 2.500 entitats d'este tipus a Europa, amb més de 2 milions de persones sòcies.

La necessitat recíproca de compartir i col·laborar amb entitats afins a escala europea, l'alineament de principis i objectius amb la voluntat de reforçar-los, i la consciència clara que els seus interessos es decideixen, en gran part, en àmbits allunyats dels escenaris de decisió dels estats que conformen la Unió Europea, fan que Unión Renovables participe activament en Rescoop i en altres fòrums internacionals relacionats.

Unión Renovables també forma part de la Coalició per l'Energia Comunitària, la Xarxa Estatal pel Dret a l'Energia i el Fòrum Social Més Enllà del Creixement.

Per la democràcia i la sobirania energètica

Com a cooperatives energètiques, les entitats que integren Unión Renovables compartixen una aposta decidida per les persones. Les persones usuàries i consumidores es convertixen en copropietàries del seu subministrament energètic, deixen d'estar al marge i passen a participar en la gestió de la seua pròpia energia.

Socis de Unión Renovables

Cooperatives Elèctriques històriques*:

Vinalesa (1911), Meliana (1922), Castellar (1924), Chera (1928), Callosa de Segura (1929), Alginet (1930)
Guadassuar (1931), Sot de Chera (1947), Serrallo (1965)

Cooperatives Elèctriques de nova generació:

Som Energia (Girona), Goiener (Ordizia, Gipuzkoa), Megara (Soria), La Corriente (Madrid),
Sapiens (Canet d'En Berenguer, Valencia), Energética (Valladolid), La Solar (Murcia), Nosa Enerxía (Vigo, Pontevedra),
Astu Enerxía (Gijón, Asturias), Solabria Renovables (Santander, Cantabria)
En Verde (Mérida, Badajoz), Candela (Sevilla)

Cooperatives de treball:

AeioLuz (Catarroja, Valencia), Ecooo (Madrid)

Comunitats energètiques: Piztu (Zumaia, Gipuzkoa), Enherkom (Hernani, Gipuzkoa)

Unions de cooperatives: Red Movilidad Coop. i Unió de Cooperatives d'Ensenyament Valencianes (UCEV)

**Entre parèntesis, l'any de constitució de cada cooperativa elèctrica històrica. Totes són de la Comunitat Valenciana.*

Unión Renovables sorgix davant de la necessitat de suport mutu entre les cooperatives elèctriques sòcies. Dins d'Unión Renovables conviuen cooperatives relativament joves amb altres que provenen de la tradició cooperativa elèctrica de principis del segle XX. En conjunt, associen més de 125.000 persones i gestionen al voltant de 163.000 contractes d'electricitat.

La Unió treballa per a generar coneixement i apoderar la ciutadania, perquè recupere l'esperit crític. Està compromesa amb l'entorn pròxim (local, comarcal, proper, etc.) i concep l'energia com una necessitat bàsica de la població a la qual les cooperatives volen donar resposta.

Estes cooperatives aconseguixen la confluència de persones consumidores i productores a xicoteta escala, que decidixen unir-se per a sumar forces i aprofitar sinèrgies, com a alternativa real davant d'un mercat oligopolístic.

En definitiva, Unión Renovables propugna un nou model energètic basat en la sobirania energètica, l'estalvi i l'eficiència, amb una aposta ferma per integrar el cicle de l'energia en una economia circular i descarbonitzada, i per implantar energies renovables i sistemes de generació distribuïda com a eines per a transitar cap a un model que assumisca el decreixement, la sobirania energètica popular i una vida sostenible en un planeta finit.

La cooperativa, la fórmula jurídica idònia per a les comunitats energètiques

Entre les activitats més destacades dutes a terme per Unión Renovables figura un estudi encarregat el 2025 a l'IUDESCOOP sobre *La cooperativa de personas consumidoras d'energia com a forma jurídica més apropiada de comunitat energètica*.

El document, signat per la professora Gemma Fajardo, presenta en primer lloc què són les comunitats energètiques i quines característiques se'ls atribueixen; se centra en les cooperatives, i en particular en les de persones consumidores i en totes les variants que es poden donar en el dret espanyol; explora altres possibles figures jurídiques per a les comunitats energètiques, i demostra, en les conclusions, per què les cooperatives són la figura idònia en el dret espanyol per a organitzar una comunitat energètica.

Tal com recorda la professora Fajardo en l'informe, des de la UE, les normes creades per a produir una energia neta per a tots els europeus centren l'atenció en les persones consumidores, i l'objectiu és que puguin produir tota la seua energia, emmagatzemar-la,

Fotografia de campanya realitzada per la Coalició per l'Energia Comunitària, de la qual forma part Unión Renovables. <https://coalicionenergiacomunitaria.org/>

Acte d'Unión Renovables a Mataró, Capital Espanyola de l'Economia Social 2026.

compartir-la, consumir-la o vendre-la, directament o a través de comunitats energètiques. Per tant, les comunitats energètiques han d'estar integrades principalment per persones consumidores que vulguen dur a terme estes activitats.

En la cooperativa es busca satisfer les necessitats dels seus membres, en este cas, el consum d'energia neta. Les persones consumidores d'energia poden constituir una cooperativa de persones consumidores, però no és l'única opció: també podrien formar part d'altres tipus de cooperatives que, per la seua condició de multiactives, presten també este tipus de servei a les persones sòcies. Per exemple, una cooperativa agroalimentària o de serveis empresarials o professionals. També podria ser adequada una cooperativa integral o una d'iniciativa social.

Finalment, les cooperatives no sols disposen d'un règim jurídic consolidat, modern i flexible, sinó que, a més, tal com estableix la Constitució espanyola, han de ser promogudes pels poders públics. Això obliga el legislador a impulsar-ne la constitució i el desenvolupament quan les persones consumidores, com en este cas, s'unixen per a satisfer les seues necessitats relacionades amb la generació i el consum d'energia, d'acord amb els principis cooperatius..

Col·laboració entre ajuntaments i cooperatives energètiques

Un altre informe promogut per Unión Renovables i elaborat pel IUDESCOOP és l'estudi jurídic *Col·labo-*

ració entre ajuntaments i cooperatives energètiques per al desenvolupament de projectes d'autoconsum. Este nou estudi està signat per la professora María José Vañó.

Segons les principals conclusions d'este segon informe, els ajuntaments poden implicar-se activament en les cooperatives energètiques a través de diferents instruments jurídics i modalitats de col·laboració. Entre les vies més adequades destaquen:

- **Cessió de l'ús de béns públics** (cobertes, solars, infraestructures municipals) mitjançant autoritzacions administratives, concessions demaniales o drets de superfície.
- **Participació directa com a persona sòcia de la cooperativa**, formalitzada mitjançant aportacions dineràries o no dineràries (com ara drets d'ús sobre espais públics).
- **Convenis de col·laboració institucional**, orientats al suport tècnic, logístic, comunicatiu o polític.
- **Contractació pública de serveis energètics**, quan hi haja una contraprestació econòmica directa o es requerisca una prestació continuada, d'acord amb la Llei 9/2017 de contractes del sector públic.

La professora Vañó conclou: "La governança compartida entre l'ajuntament i la cooperativa energètica contribueix decisivament a l'èxit, la legitimitat i la sostenibilitat del projecte, ja que facilita la coresponsabilitat, la transparència i l'enfortiment dels vincles entre la ciutadania i les institucions públiques".

Mantindre l'essència de les comunitats energètiques

No obstant això, l'expansió accelerada de les comunitats energètiques, encara que representa una oportunitat per a democratitzar el sistema energètic, comporta riscos. Així es posa de manifest amb l'arribada de fons públics i l'interés creixent de diversos agents econòmics aliens a l'economia social. En este context, cal mantindre l'essència de les comunitats energètiques per a garantir una transició energètica justa i ciutadana, així com una gestió professional i autoritzada que assegure la transparència, la participació efectiva i l'ús responsable dels recursos, sempre amb l'objectiu de posar l'energia al servei de les persones i del territori.

Impulsades per la normativa europea i avalades per diverses polítiques públiques, les comunitats energètiques tenen com a objectiu apoderar la ciutadania i el teixit local perquè puguin produir, gestionar i consumir energia renovable al seu propi territori, generant beneficis socials, ambientals i econòmics compartits.

Diversos informes recents, però, alerten que el desplegament de les comunitats energètiques no sempre està alineat amb este esperit fundacional.

Estos estudis, elaborats per consultores especialitzades en sostenibilitat, polítiques públiques i transi-

ció ecològica, advertixen del risc creixent de "captura corporativa d'este model", és a dir, de l'ús del marc legal de les comunitats energètiques per part d'agents amb interessos principalment lucratiu, que desvirtuen el seu caràcter democràtic i de base ciutadana.

"La falta de definicions jurídiques precises i de mecanismes de supervisió suficients ha permès que empreses del sector energètic tradicional impulsen projectes que, encara que es presenten com a comunitats energètiques, no garantixen una participació efectiva de la ciutadania ni un retorn real al territori. Esta situació pot comprometre la credibilitat del model i generar confusió entre les administracions i les persones usuàries", insistixen.

A Espanya, esta problemàtica s'ha analitzat en profunditat en l'informe *Comunidades Energéticas Fake*, elaborat per Amigas de la Tierra amb Traza Consultoría, sota la coordinació de Cristina Alonso Saavedra. El document posa de manifest que "una part rellevant de les subvencions públiques destinades a fomentar les comunitats energètiques s'ha canalitzat a través de filials de grans corporacions energètiques". També revela que, en alguns casos, estos projectes no garantixen una governança democràtica ni un impacte social positiu proporcional als recursos públics rebuts.

Principals xifres d'Unión Renovables i de les seues entitats associades

L'ECONOMIA SOCIAL EN ACCIÓ · LES NOSTRES ASSOCIACIONS

AVAPACE, ASSOCIACIÓ VALENCIANA D'AJUDA A LA PARÀLSI CEREBRAL

- Seu: Plaza José María Orense, 6,
46022 Valencia
- Telèfon: 963 60 44 37

- Any de constitució: 1972
- E-mail: asociacion@avapace.org
- Web: <https://avapace.org/>
- Instagram: <https://www.instagram.com/avapace/>
- Facebook: <https://www.facebook.com/Avapace>
- X: <https://x.com/avapace>

AVAPACE és una associació formada per persones amb paràlisi cerebral, les seues famílies, els i les professionals que els donen suport i un equip de voluntariat. Mira de cara la realitat que viuen les persones amb diversitat funcional i treballa perquè la nostra societat siga cada dia una miqueta més inclusiva i més justa. L'objectiu és fer efectiva la igualtat d'oportunitats de les persones amb paràlisi cerebral i les seues famílies.

AVAPACE es va fundar a València l'any 1972. Va nàixer per iniciativa d'un grup de famílies i pares amb fills afectats per paràlisi cerebral que buscaven suport, recursos i visibilitat per a millorar la qualitat de vida dels seus familiars. Es va constituir com una associació sense ànim de lucre i d'àmbit provincial, centrada a defensar la dignitat, els drets i l'autonomia de les persones amb diversitat funcional.

El que va començar com un moviment de famílies en la dècada dels setanta ha crescut fins a formar una àmplia xarxa de centres d'atenció primerenca, col·legis d'educació especial, centres de dia i residències. El fet d'estar constituïda com a associació implica que les mateixes famílies, organitzades democràticament, amb el suport dels i les professionals i el finançament de les administracions, s'impliquen directament en l'organització dels centres, en el desenvolupament de l'entitat i en la supervisió del conjunt.

A AVAPACE es fomenta el desenvolupament personal, es reforça la capacitat d'autodeterminació i es promouen els drets impulsant la transformació social i actuant com a interlocutors amb les administracions públiques. També forma professionals i impulsa la in-

vestigació sobre la paràlisi cerebral, participant en fòrums científics i col·laborant directament en projectes d'investigació i difusió.

La paràlisi cerebral

La paràlisi cerebral és la conseqüència d'una lesió neurològica produïda durant el desenvolupament fetal, el part o els primers anys de vida d'un bebé, és a dir, quan el sistema nerviós està en desenvolupament. És una lesió que altera les estructures cerebrals que controlen els músculs i que, per tant, comporta un grau de discapacitat que varia segons la persona.

La lesió cerebral fa que, encara que els ossos, els músculs i els nervis estiguen sans, la persona no controle bé els moviments i puga tindre dificultats per a mantindre's dreta, caminar, manipular objectes, parlar o fins i tot engolir. És freqüent que, a més de les estructures cerebrals motores, la lesió afecte altres funcions, de manera que es poden afegir altres discapacitats a les dificultats de moviment.

És important entendre que la paràlisi cerebral és una condició i no una malaltia, ja que el dany cerebral patit no és progressiu ni reversible.

Totes les persones amb paràlisi cerebral tenen dificultats psicomotores, però no hi ha patrons idèntics: la lesió es manifesta en graus diferents i en diferents parts del cos. Per això, el més important és acompanyar cada persona de manera individualitzada, perquè la seua discapacitat no siga un obstacle i puga gaudir d'una vida plena, siga quina siga la conseqüència de la lesió.

Cuidar les persones que cuiden: les famílies

Especialment en els primers moments després del diagnòstic, AVAPACE intenta que la família se senta acompanyada i informada, independentment de les seues creences i dels seus estils de criança. L'associació busca crear un espai de confiança i segur, on cada persona se senta escoltada i compresa.

Al llarg de la vida, les necessitats aniran canviant en funció del moment vital de cada persona i del suport que puga necessitar. A AVAPACE es generen oportunitats perquè les famílies amb més experiència es convertisquen en referents per a les més joves i per transmetre la confiança que necessiten.

Quan la persona es fa adulta, ha de prendre les regnes de la seua vida. Cada persona té les seues pròpies característiques, però sense oblidar que només hi ha una vida i que cal viure-la de la manera més plena possible. Des dels seus inicis, AVAPACE ha sigut una entitat reconeguda pels seus valors i per la coherència amb una sèrie de principis que n'han marcat la trajectòria. Estos valors són l'orientació a la persona, des de la calidesa i la perspectiva de servei; la transparència en la gestió dels recursos; la diversitat, la solidaritat, el compromís i la flexibilitat.

José Marquina, president d'AVAPACE.

AVAPACE es va fundar a València l'any 1972. Va nèixer per iniciativa d'un grup de famílies i pares amb fills amb paràlisi cerebral que buscaven suport, recursos i visibilitat per a millorar la qualitat de vida dels seus familiars. Es va constituir com una associació sense ànim de lucre i d'àmbit provincial, centrada a defensar la dignitat, els drets i l'autonomia de les persones amb diversitat funcional.

Els centres d'AVAPACE

A AVAPACE treballen perquè els xiquets i les xiquetes de 0 a 6 anys que presenten desafiaments en el desenvolupament, o que hi tenen risc, desenvolupen al màxim totes les seues capacitats. Per als més menuts disposen de dos centres: el Centre d'Atenció Primerenca (CAT) Xicotets, amb 70 places, situat en la mateixa seu d'AVAPACE a València, i el CAT Albal, amb 35 places, que es troba al Centre Polivalent de l'Ajuntament d'Albal (València).

En estos centres atenen xiquets i xiquetes respectant l'estil educatiu de cada família i adaptant-s'hi. Acompanyen i donen suport a cada família perquè identifique les oportunitats d'aprenentatge per als seus fills i filles en el dia a dia i sàpia aprofitar-les. Cada xiquet o xiqueta i la seua família tenen un programa d'intervenció únic, dissenyat d'acord amb les seues inquietuds i preocupacions específiques.

Cada família compta amb un únic professional de referència, que trasllada a la família el treball de tot l'equip en favor del desenvolupament del seu fill o filla. A més de donar suport a la família, este professional facilita la coordinació amb l'equip docent del seu col·legi, el suport diagnòstic amb especialistes sanitaris i la informació sobre prestacions i recursos socials.

El grup de suport està format per persones expertes en psicologia, logopèdia, fisioteràpia, teràpia ocupacional i educació.

Col·legi d'Educació Especial Virgen de Agosto

Per als adolescents fins als 21 anys, AVAPACE disposa del Col·legi d'Educació Especial Virgen de Agosto, situat a Bétera (València). En este centre es fomenta el màxim desenvolupament dels joves a través de les múltiples oportunitats d'aprenentatge que ofereix este espai d'ensenyament i interacció contínua, respectant els ritmes i els estils d'aprenentatge de cada alumne.

Totes les activitats del centre estan orientades a millorar la participació, l'autonomia i les relacions socials a través de l'accessibilitat cognitiva, adaptant els espais amb pictogrames i fotografies; adaptant els

materials als interessos de cada alumne i alumna, i mitjançant la tecnologia, una altra gran aliada, gràcies als comunicadors robustos d'alta tecnologia i a tot el material de suport que pugua millorar la participació de l'alumnat.

De nou, es dissenya un programa de desenvolupament personal (PDP) a la mida de cada alumne. Una vegada elaborada la proposta de PDP, i de comú acord amb la família, s'oferixen facilitadors que afavorisquen l'aprofitament de les oportunitats d'aprenentatge en activitats, tallers i entorns, per a aconseguir el màxim desenvolupament i aprenentatge en tots els àmbits d'interés dels joves.

Centres de dia per a persones adultes

AVAPACE també disposa de cinc centres de dia. Dos estan situats a la ciutat de València i la resta, als municipis de Meliana, Bétera i Albal. Tots tenen com a objectiu principal donar suport a les persones amb paràlisi cerebral en el seu creixement personal durant la vida adulta: que assumisquen reptes, prenguen decisions, es cuiden i participen en la societat d'acord amb les seues preferències, interessos i motivacions.

Estos centres, que en conjunt ofereixen més de 120 places, treballen en dos àmbits: ajuden les persones adultes a desenvolupar els seus interessos i projectes personals perquè assumisquen el seu paper com a persones adultes i prenguen les regnes de la seua vida, participant en la societat com a ciutadanes i ciutadans de ple dret; i atenen les seues necessitats personals bàsiques, des de l'alimentació i la promoció de la salut fins a la higiene personal i l'autocura.

Cada espai disposa d'una sala de treball, transport adaptat, gimnàs, sala de suport psicològic individual, sala d'estimulació sensorial, menjador amb suport professional, banys adaptats, sala d'higiene íntima, sala de reunions, espai d'atenció a les famílies, pati, hort o jardí.

Residència Tarongers

Finalment, AVAPACE disposa de la Residència Taroners per a persones adultes, un habitatge comunitari

Acte de reobertura del Centre d'Atenció Primerenca (CAT) d'Albal (València), greument afectat per la DANA que va assolir la comarca a l'octubre de 2024.

que és la llar de 26 persones. Ací tenen el seu propi espai i reben tot el suport necessari per a viure el dia a dia i desenvolupar la seua vida de manera plena i participativa. Esta residència també es troba a la seu d'AVAPACE a València.

Els objectius fonamentals de la residència són que cada persona puga desenvolupar la seua vida quotidiana amb la màxima independència possible; que els seus drets estiguen protegits i es facen realitat; que puga participar en els recursos comunitaris en igualtat de condicions amb la resta de la ciutadania, i que, tot mantenint la seua independència, les seues famílies participen en el seu procés d'autonomia i vida independent.

Mirant cap al futur: els reptes d'AVAPACE

De cara al futur, l'entitat té molt clar quin és el seu compromís: continuar treballant perquè els drets de les persones amb paràlisi cerebral i grans necessitats de suport siguen reals i efectius. No es tracta d'oferir drets paral·lels ni diferenciats, sinó de gaudir d'una societat veritablement inclusiva, en què els drets de

qualsevol ciutadà o ciutadana siguen també els seus com a persones de ple dret. Per això, AVAPACE es compromet a continuar desenvolupant una important tasca d'**incidència política i social**, defensant una societat més justa, accessible i humana per a tothom.

Un altre dels grans reptes és avançar cap a un **finançament més ajustat a la realitat de les necessitats de suport**. L'associació està treballant perquè tant el centre d'educació especial com els recursos residencials disposen de models de finançament sostenibles i adequats al nivell d'atenció i qualitat que requereixen les persones a les quals acompanya.

A més, continua impulsant projectes que situen la persona i les famílies en el centre. Un d'estos és el **programa de Facilitador Familiar**, que ofereix un acompanyament específic i pròxim a les famílies en diferents moments vitals.

En l'àmbit tècnic i d'innovació, AVAPACE ha posat en marxa l'**OTAC -Oficina Municipal d'Accessibilitat en Comunicació per a persones amb necessitats comunicatives complexes-**, un servei especialitzat orientat a millorar la comunicació, la participació i

D'interés:

Guia per a accedir a ajudes i serveis de l'Administració i Guia per a Famílies d'AVAPACE

<https://avapace.org/prestaciones-sociales/>

l'autonomia de les persones amb grans necessitats de suport mitjançant l'ús de sistemes augmentatius i alternatius de comunicació (SAAC) i tecnologies de suport. Este servei s'ha posat en marxa amb el suport i la col·laboració de la Direcció General de Discapacitat de l'Ajuntament de València.

També estan desenvolupant un projecte especialment innovador i necessari relacionat amb la nutrició, l'alimentació i la gastronomia en les persones amb paràlisi cerebral. L'objectiu és convertir-se en un referent en l'atenció a les **situacions de disfàgia i les dificultats d'alimentació**, no sols per al col·lectiu, sinó també generant coneixement útil per a tota la societat. Moltes persones majors viuen estes situacions en etapes avançades de la vida, mentre que les famílies de persones amb paràlisi cerebral hi conviuen des d'edats molt primerenques. AVAPACE vol compartir tots els aprenentatges i l'experiència que està acumulant i posar-los al servei d'altres àmbits socials i sanitaris.

Hi ha, a més, un projecte al qual AVAPACE té una estima molt especial: l'**acompanyament a famílies en entorns intrahospitalaris**, especialment quan un bebé roman a la UCI neonatal. L'associació vol estar

al costat d'estes famílies en moments de gran vulnerabilitat, acompanyant-les emocionalment i complementant la tasca que ja duen a terme els professionals sanitaris.

Una altra de les línies que més preocupa AVAPACE és l'**accés a l'habitatge**. La situació actual afecta tota la joventut i altres sectors de la societat, però, en el cas de les persones amb grans necessitats de suport, les dificultats són encara més grans, especialment davant de la falta de places residencials suficients. Per a pal·liar este problema, l'associació està treballant en models d'habitatges col·laboratius i pisos amb suport, on les persones amb paràlisi cerebral puguen viure en entorns més reduïts, acollidors i personalitzats, compartint la vida i disposant dels suports necessaris per a desenvolupar el seu projecte vital.

Finalment, AVAPACE es compromet a continuar reforçant tota la seua tasca de **sensibilització social** en col·legis, universitats, centres sanitaris i diferents espais comunitaris, per a donar a conèixer la realitat de les persones amb paràlisi cerebral des de la infància. Tot això partix de la convicció que créixer junts, conèixer i conèixer-se des de menuts permet construir una societat més natural i inclusiva.

Visita de la infanta Elena a les instal·lacions d'AVAPACE en la seua seu a València (plaça de José María Orense) per a conèixer l'innovador projecte de l'exoesquelet, dissenyat específicament per a xiquets i xiquetes amb paràlisi cerebral i altres patologies neuromusculars. Durant esta jornada es va descobrir oficialment la placa de la Llar María Dolores Ibarra, nova denominació interna de la Residència Tarongers.